

แนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

THE ORGANIZING PROCESS OF STUDENT ACTIVITIES
IN MULTICULTURAL SCHOOLS IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA

นรากร งามสมัย¹ อีระวัฒน์ มอนไธสง²

Narakorn Ngamsmai, Teerawat Montaisong

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนพหุวัฒนธรรม 2) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม วิธีการดำเนินการวิจัย มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จำนวน 310 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ประชากรจำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยภาพรวมมีระดับความต้องการมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าสูงที่สุดคือ ด้านการร่วมรับประโยชน์ ด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ด้านการร่วมวางแผน 2) แนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ประกอบด้วยแนวทางจำนวน 4 ด้าน 30 รายการ

คำสำคัญ (Keywords): กิจกรรมนักเรียน; การมีส่วนร่วมของชุมชน; โรงเรียนพหุวัฒนธรรม

Received: 2020-09-29 Revised: 2020-11-15 Accepted: 2020-11-17

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Student of the Master of Educational Administration Program in Educational Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. E-mail: nu.nankaa@hotmail.com

² อาจารย์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Instructor of the Master of Educational Administration Program in Educational Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

Abstract

The objectives of this study were to 1) Study the level of communities' desire for participation in the organizing of student activities in multicultural schools. 2) Study the process of organizing community-engaged activities by multicultural schools. The methodology of this research is separated into two parts. Part 1, study the levels of communities' desire for engagement in school activities. The sample group consists of 310 representatives from communities around multicultural schools, all of whom were chosen randomly through multiple steps process. The tools used in this step were questionnaires. Statistics tools used in this process are percentage, mean values, and standard deviation. Part 2, study the process of organizing community-engaged student activities. Subjects include 30 Directors, Deputy Directors, or heads of 4 departments in multicultural schools. All of whom were specifically selected for this process. The tools used in this part were questionnaires. Statistics tools used in this process are mean values and standard deviation. The result of this research found that 1) the overall communities' level of desire to participate in the organizing of student activities is 'highest'. When separated into different areas, the indicator suggests that communities are most interested in 'Benefit-sharing', and least interested in 'planning'. 2) The organizing process of student activities in multicultural schools is reasonable and possible. The process could be separated into four categories and 30 items.

Keywords: Student Activities; Organizing Process; Multicultural Schools

บทนำ (Introduction)

การศึกษามุ่งพัฒนาคนให้เกิด ความสมดุลทั้งด้านจิตใจ อารมณ์และสังคม ทั้งในระดับความคิด ค่านิยม พฤติกรรมให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายดังระบุในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2542 คือ การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม โดยมีโรงเรียนเป็นสถาบันที่ให้การศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รับใช้ชุมชนและบริการชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายของวิถีชีวิตความเป็นอยู่แตกต่างกันตามความเชื่อ จารีตประเพณี โดยรวมเรียกว่า “วัฒนธรรม” ชุมชนประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลที่รวมตัวอาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีประวัติยาวนาน ในอดีตเคยรุ่งเรืองทางการค้าขายมีผู้คนต่างชนชาติเข้ามาทำการค้ามากมาย จึงส่งผลให้ในปัจจุบันผู้คนในจังหวัดมีการนับถือศาสนาที่แตกต่างกันไป ทำให้โรงเรียนที่อยู่ในชุมชนมีนักเรียนที่นับถือศาสนาที่มากกว่า 2 ศาสนา (ทิฆัมพร สมพงษ์, 2559)

โรงเรียนพหุวัฒนธรรมที่มีการนับถือศาสนามากกว่า 2 ศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ โดนเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ความมีระเบียบวินัย การไม่เห็นแก่ตัว ความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจ ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน และความเอื้ออาทรและสมานฉันท์ ประกอบด้วย 1)กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร สถานศึกษาให้ผู้เรียนเลือกกิจกรรมกิจกรรมหนึ่งตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และครบตามหลักสูตรของแต่ละกิจกรรม 2)กิจกรรมชุมชน สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายและเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัด และความเข้าใจ ซึ่งในการจัดกิจกรรมนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องจัดให้กับนักเรียนทุกคน แต่ในการจัดกิจกรรมบางกิจกรรมก็มีข้อจำกัดในการจัดที่จะตอบสนองให้สอดคล้องกับหลักศาสนาทุกศาสนาที่นักเรียนนับถือเนื่องด้วยครูและบุคลากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ การจัดกิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่โดยอิงกับหลักศาสนาพุทธ เพราะไม่มีความรู้ที่ลึกซึ้งในเรื่องของหลักศาสนาต่าง ๆ จึงทำให้การจัดกิจกรรมนักเรียนเกิดความเลื่อมล้ำ ไม่มีความเสมอภาค หรือในบางครั้งก็ไม่ได้จัดกิจกรรมนักเรียนที่เอื้อให้กับทุกศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อนทางด้านจิตใจ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของผู้คนในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันจึงเป็นประเด็นที่ท้าทายสำหรับนักการศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้อำนวยการโรงเรียน ของรัฐบาลในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ความต้องการ และวิถีชีวิต ของผู้ที่ประกอบไปด้วยชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และระดับของศักยภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้อำนวยการสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ศักยภาพของผู้เรียน รวมถึงบุคคลในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาที่มาจากพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกัน นักการศึกษาโดยเฉพาะคาวานอฟ กล่าววาทบทวนที่สำคัญดังกล่าวขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ความเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง (New York: Peter Lang Publishing, 2005) ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็มีชุมชนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมในการนับถือศาสนาทำให้โรงเรียนมีนักเรียนที่นับถือศาสนาที่ต่างกันไป ซึ่งโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็เกิดปัญหาเกี่ยวกับการจัดกรรรมนักเรียน ที่ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนที่เป็นพหุวัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์คนในชุมชนโรงเรียนวัดยม(เครือวรศรราชบุรุษ) ตำบลวัดยม อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีความรู้ตามหลักศาสนาต่าง ๆ ก็มีการท้วงติงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนในบางครั้งเกิดการขัดแย้งกับทางหลักศาสนา หรือการปฏิบัติยังไม่ถูกวิธีเนื่องจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรยังขาดความรู้ในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักศาสนาได้ทุกศาสนา บุคลากรส่วนใหญ่ในโรงเรียนนับถือศาสนาพุทธ จึงไม่สามารถจัดกิจกรรมนักเรียนให้ครบทุก

ศาสนา เพื่อให้เกิดความเสมอภาค และไม่เกิดการแบ่งแยกของนักเรียนที่นับถือศาสนาที่แตกต่างกัน ซึ่งบางครั้งชุมชนอาจเกิดข้อสงสัยในการจัดกิจกรรมนักเรียนของทางโรงเรียนที่ดูเหมือนการเลือกปฏิบัติในการจัดกิจกรรมที่จัดให้ไม่ทั่วถึงและเหมาะสมกับทุกศาสนา เลือกปฏิบัติเฉพาะศาสนาใดศาสนาหนึ่ง อาจส่งผลในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และโรงเรียน (บัญญัติ ยงย่วน, 2553)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาหาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้วิจัยมีความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งถึงแม้ทุกคนจะมีความแตกต่างกันแต่ทุกคนมีความยอมรับซึ่งกันและกัน เคารพในความเป็นคนที่มีศักดิ์เสมอกัน มีความเข้าใจ ช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกันบนพื้นฐานของการมีคุณธรรม เพื่อเป็นการป้องกันความขัดแย้ง สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและมีการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนพหุวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 383 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนพหุวัฒนธรรมจำนวน 6 โรงเรียน ได้มาจากการเลือกเจาะจงจำนวนผู้แทนชุมชน 310 คน ได้กลุ่มตัวอย่างโดยตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (กาญจนา เอียดสุย, 2560) จากนั้นนำมาแบ่งชั้นภูมิหาจำนวนผู้แทนชุมชนของแต่ละโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน ในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 4 ด้าน 30

รายการ ได้แก่ 1) ด้านการร่วมวางแผน 8 รายการ 2) ด้านการร่วมดำเนินงาน 8 รายการ 3) ด้านการร่วมรับประโยชน์ 6 รายการ 4) ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล 8 รายการ

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานเพื่อขอหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูล พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามไปยังผู้แทนชุมชน และดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 ได้รับการตอบกลับมาทั้งสิ้น 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะของประชากร วิเคราะห์ระดับความความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รายข้อ รายด้าน และภาพรวม

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 4 ด้าน 30 รายการ ได้แก่ 1) ด้านการร่วมวางแผน 8 รายการ 2) ด้านการร่วมดำเนินงาน 8 รายการ 3) ด้านการร่วมรับประโยชน์ 6 รายการ 4) ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล 8 รายการ

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานเพื่อขอหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูล พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามไปยังผู้แทนชุมชน และดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 ได้รับการตอบกลับมาทั้งสิ้น 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะของประชากร วิเคราะห์ระดับความความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รายข้อ รายด้าน และภาพรวม

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียนพหุวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าสูงที่สุดคือ ด้านการร่วมรับประโยชน์ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการร่วมดำเนินงาน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการร่วมวางแผน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

1.1 ด้านการร่วมวางแผนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในการดำเนินกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมนักเรียนประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ด้านการร่วมดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในการดำเนินกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมนักเรียนประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ด้านการร่วมรับประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีความภาคภูมิใจจากการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขงานกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษาในโอกาสต่อไป อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คือผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้างานทั้ง 4 ฝ่ายแสดงความคิดเห็นในการตรวจสอบ โดยภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก พบว่าด้านที่มีค่าสูงที่สุดคือ ด้านการร่วมดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการร่วมวางแผน อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

โดยภาพรวมความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง พบว่าด้านที่มีค่าสูงที่สุดคือ ด้านการร่วมดำเนินงาน ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการร่วมวางแผน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2.1 ด้านการร่วมวางแผน โดยภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการนำเสนอความต้องการของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน อยู่ในระดับมาก

โดยภาพรวมความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับการศึกษาในการนำเสนอความต้องการของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการร่วมดำเนินงาน โดยภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับการศึกษาในการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมนักเรียน อยู่ในระดับมาก

โดยภาพรวมความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับการศึกษาในการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมนักเรียน อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการร่วมรับประโยชน์โดยภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนได้รับการสนับสนุนกำลังคนจากสถานศึกษาเมื่อชุมชนมีการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นผลตอบแทนจากการที่ชุมชนให้ความช่วยเหลืองานกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

โดยภาพรวมความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนได้รับการสนับสนุนด้านอาคารสถานที่และสิ่งสนับสนุนอย่างอื่นจากสถานศึกษาเมื่อชุมชนมีการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นผลตอบแทนจากการที่ชุมชนให้ความช่วยเหลืองานกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก พบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับการศึกษาในการระดมความคิดในการดำเนินกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมนักเรียนประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด อยู่ในระดับมาก

โดยภาพรวมความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับการศึกษาในการประชาสัมพันธ์ผลการประเมินงานกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพุทธวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประเด็นที่สำคัญ และอภิปรายผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนพุทธวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้ผล ดังนี้

1.1 ด้านการร่วมวางแผนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับการศึกษาในการนำเสนอปัญหาในการจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากคนในชุมชนมองเห็นถึงปัญหาในการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนจึงอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาให้ได้รับการแก้ไขเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เออร์วิน (1976)

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจช่วยกันเสนอปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ด้านการร่วมดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าสูงที่สุด คือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับการศึกษาในการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากคนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนในด้านการจัดกิจกรรมต่างๆ จึงอยากมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้กับบุคคลภายนอกได้ทราบความเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เมตต์ เมตต์การุญจิต (2553) พบว่า การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานเกี่ยวกับโครงการ เพื่อให้โครงการเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป หรือมากกว่านั้นเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อขอการสนับสนุนแก่ผู้ที่สนใจร่วมโครงการในครั้งต่อไป เพื่อให้โครงการสำเร็จและเกิดผลมากที่สุด

1.3 ด้านการร่วมรับประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีความภาคภูมิใจจากการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมนักเรียนเมื่อการจัดกิจกรรมนักเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นักเรียนได้รับประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมที่เสมอภาคกันทำให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจต่อการจัดกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จรัส อติวิทยากรณ์ (2553) พบว่า . ร่วมชื่นชมผลสำเร็จเมื่อเกิดผลผลิต ผลลัพธ์ หรือความสำเร็จอันเกิดจากการบริหารจัดการร่วมกัน ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความพึงพอใจและ ชื่นชมในผลสำเร็จนั้น ๆ ร่วมกัน เช่น การร่วมแสดงความยินดี การยกย่องให้เกียรติ การมอบรางวัล เป็นต้น ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกิดผลเป็นที่ยอมรับ

1.4 ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมกับการศึกษาในการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขงานกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษาในโอกาสต่อไป ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนเห็นความสำคัญกับการจัดกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาที่ต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงที่สุด จึงต้องมีการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขงานกิจกรรมนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิณสุตา สิริธรรังศรี (2558) พบว่า การดำเนินงานและหลังการดำเนินงาน ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการติดตามและประเมินผลเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานร่วมกันในกิจกรรมการประเมินผล เปิดโอกาสให้ทุกท่านสามารถเข้าเสนอข้อที่ควรปรับปรุงพัฒนาในการดำเนินการครั้งต่อไปได้เพื่อให้เกิดผลที่ต่อการดำเนินงาน

2. ผลการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และภาพรวมของความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้ผล ดังนี้

2.1 ด้านการร่วมวางแผน โดยภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ สถานศึกษาให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอความต้องการของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาเห็นว่าการเสนอปัญหานั้นมีความเหมาะสมมากที่ชุมชนมองเห็นถึงปัญหาในการจัดกิจกรรมนักเรียน สถานศึกษาจึงอยากให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาให้ได้รับการแก้ไขเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นารอน ทับสกุล (2554) พบว่า เมื่อมีปัญหาอันเกิดจากการบริหารจัดการหรือดำเนินงานผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการหาหนทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกันให้ปัญหาผ่านไปได้ด้วยดี โดยให้ทุกคนได้รับรู้ปัญหา ช่วยกันเสนอปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

โดยภาพรวมความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ สถานศึกษาให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอความต้องการของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาเห็นว่าการเสนอปัญหานั้นมีความเป็นไปได้มากที่ชุมชนมองเห็นถึงปัญหาในการจัดกิจกรรมนักเรียน สถานศึกษาจึงอยากให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาให้ได้รับการแก้ไขเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นารอน ทับสกุล (2554) พบว่า เมื่อมีปัญหาอันเกิดจากการบริหารจัดการหรือดำเนินงานผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการหาหนทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกันให้ปัญหาผ่านไปได้ด้วยดี โดยให้ทุกคนได้รับรู้ปัญหา ช่วยกันเสนอปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

2.2 ด้านการร่วมดำเนินงาน โดยภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ สถานศึกษาให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาเห็นถึงความเหมาะสมที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมนักเรียน จึงอยากในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้กับบุคคลภายนอกได้ทราบความเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จรัส อติวิทยากรณ์ (2553) พบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลรับทราบการดำเนินงานแล้วเสร็จของโครงการและร่วมประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการ เพื่อให้โครงการเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป หรือมากกว่านั้นเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อขอการสนับสนุนแก่ผู้ที่สนใจร่วมโครงการในครั้งต่อไป เพื่อให้โครงการสำเร็จและเกิดผลมากที่สุด

โดยภาพรวมความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ สถานศึกษาให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมนักเรียน ซึ่งอยู่ใน

ระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาเห็นถึงความเป็นไปได้ที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมนักเรียน จึงอยากในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้กับบุคคลภายนอกได้ทราบความเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จรัส อติวิทยากรณ์ (2553) พบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลรับทราบการดำเนินงานแล้วเสร็จของโครงการและร่วมประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการ เพื่อให้โครงการเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป หรือมากกว่านั้นเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อขอการสนับสนุนแก่ผู้ที่สนใจร่วมโครงการในครั้งต่อไป เพื่อให้โครงการสำเร็จและเกิดผลมากที่สุด

2.3 ด้านการร่วมรับประโยชน์ โดยภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนได้รับการสนับสนุนกำลังคนจากสถานศึกษาเมื่อชุมชนมีการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นผลตอบแทนจากการที่ชุมชนให้ความช่วยเหลืองานกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาเห็นถึงความเหมาะสมที่ชุมชนจะได้รับการสนับสนุนกำลังคนเมื่อชุมชนต้องการ เช่น การช่วยเหลืองานส่วนรวม การช่วยเหลืองานสำคัญ ของชุมชน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (1977) พบว่า มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการ ในการแบ่งปันผลประโยชน์นั้นอาจอยู่ในรูปแบบของ กำลังคน กำลังทรัพย์ หรือแม้แต่อาคารสถานที่ก็ได้

โดยภาพรวมความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ ชุมชนได้รับการสนับสนุนด้านอาคารสถานที่และสิ่งสนับสนุนอย่างอื่นจากสถานศึกษาเมื่อชุมชนมีการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นผลตอบแทนจากการที่ชุมชนให้ความช่วยเหลืองานกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาเห็นถึงความเป็นไปได้ที่ชุมชนจะได้รับการสนับสนุนสถานที่หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เมื่อชุมชนต้องการ เช่น สถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (1977) พบว่า มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการ ในการแบ่งปันผลประโยชน์นั้นอาจอยู่ในรูปแบบของ กำลังคน กำลังทรัพย์ หรือแม้แต่อาคารสถานที่ก็ได้

2.4 ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ สถานศึกษาให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ผลการประเมินงานกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาเห็นถึงความเหมาะสมที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ผลการประเมินกิจกรรมนักเรียน จึงอยากในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้กับบุคคลภายนอกได้ทราบความเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิริยะ กรูณา (2561) พบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลรับทราบการดำเนินงานแล้วเสร็จของโครงการและร่วมประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการ เพื่อให้โครงการเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป หรือมากกว่านั้นเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อขอการสนับสนุนแก่ผู้ที่สนใจร่วมโครงการในครั้งต่อไป เพื่อให้โครงการสำเร็จและเกิดผลมากที่สุด

โดยภาพรวมความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าข้อที่มีค่าสูงที่สุดคือ สถานศึกษาให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ผลการประเมินงานกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาเห็นถึงความเหมาะสมที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ผลการประเมินกิจกรรมนักเรียน จึงอยากในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้กับบุคคลภายนอกได้ทราบความเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิริยะ กรูณา (2561) พบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลรับทราบการดำเนินงานแล้วเสร็จของโครงการและร่วมประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการ เพื่อให้โครงการเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป หรือมากกว่านั้นเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อขอการสนับสนุนแก่ผู้ที่สนใจร่วมโครงการในครั้งต่อไป เพื่อให้โครงการสำเร็จและเกิดผลมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถานศึกษาควรนำระดับความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนพหุวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปพิจารณาในการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรม

1.2 สถานศึกษาควรนำแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียนโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการนำแนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

- กาญจนา เอียดสุข. (2560). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครอง โรงเรียนเขาชัยสน อำเภอลำชะงัก จังหวัดพัทลุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12.สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จรัส อติวิทยาภรณ์. (2553). หลักการและทฤษฎีทางการบริหาร. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นารอน ทับสกุล. (2554). การนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 10 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- บัญญัติ ยงย่วน. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม ในโรงเรียน
ประถมศึกษา. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล
- พิริยะ กรุณา. (2561) การบริหารสถานศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมในโรงเรียนสองศาสนา. การ
ประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE
2018”
- พินสุดา สิริธรรังศรี. (2558). แก่นการจัดการศึกษา ชุดโครงการการจัดการศึกษาแบบมีส่วน
ร่วม : การศึกษาเพื่อสุขภาวะเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : DPU Coolprint
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม. นนทบุรี : บุ๊คพอยท์.
- Cohen, J.M., and Uphoff , N.T. (1977). **Rural Development Participation: Concepts
and Measures for Project design , Implementation and Evaluation.** New
York: the Rural Development Committee, Center for International Studies,
Cornell University.
- Ervin, William. (1976). **Participation Management: Concept Theory and
Implementation.** Atlanta Ga : Georgia State University.